

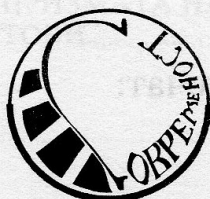
СОВРЕМЕННОСТЬ

1

СОВРЕМЕННОСТ

СПИСАНИЕ ЗА ЛИТЕРАТУРА, КУЛТУРА И УМЕТНОСТ

2005

Год. 53, број 1 (февруари)

СОВРЕМЕНОСТ

Списание за литература, култура и уметност

Издавач: Современост, Скопје

Редакција:

д-р Васил Тоциновски, главен и одговорен уредник

м-р Виолета Мартиновска, уредник

м-р Методи Манев, уредник

Ранко Младеноски, извршен уредник

Лектор:

Верица Тоциновска

Ликовно-графичко решение:

Илија Богоевски

Компјутерска подготовка и печат:

Академски печат, Скопје

СОДРЖИНА

КНИЖЕВНИ ДИЈАЛОЗИ

<i>Гордана ПЕТРЕВСКА</i> ПОЕТОТ И ТАТКОВИНАТА СЕ ПОИМААТ КАКО СИНОНИМИ (разговор со Анте Поповски).....	7
---	---

ТВОРЕЧКА ЛАБОРАТОРИЈА

<i>Александар ПОПОВСКИ</i> ЧОВЕК ПИЛЕНЦЕ НЕ БИДУВА.....	30
--	----

<i>Срѓан КЕРИМ</i> ВИНОЖИТО.....	38
-------------------------------------	----

<i>Јадранка ВЛАДОВА</i> ФАБЈОЛА Е СИНАТА БОЈА НА ПЕРУНИКИТЕ.....	41
---	----

<i>Валентијина ПАВЛОВСКА</i> НА ДРАГАТА РИНА ПАВЛОВНА.....	46
---	----

<i>Саво КОСТАДИНОВСКИ</i> ИЗВАДОК ОД КНИГАТА НА ЖИВОТОТ.....	47
---	----

ИНТЕРПРЕТАЦИИ

<i>Вера ВЕСКОВИЌ - ВАНГЕЛИ</i> ЗОШТО СКОПЈЕ БЕШЕ ЕДНА ОД НАЈВАЖНИТЕ СТРАТЕШКИ ОДЛУКИ НА ТРЕТИОТ РАЈХ ВО НЕГОВИОТ БАЛКАНСКИ ПОХОД?.....	52
--	----

<i>Методи МАНЕВ</i> КОПНЕЖОТ ЗА СЛОБОДА - СУДБИНСКИ ПРЕДЗНАК НА ЈУНАЦИТЕ НА АРСЕНИ ЈОВКОВ.....	58
--	----

<i>Бисјерица МИРКУЛОВСКА</i> И ЦЕЛИОТ СВЕТ ДА СТАНЕ ЕДНАШ НАШ, ПАК В ГРОБ ЌЕ СЕ ВСЕЛИМЕ.....	64
--	----

<i>Димитијар БОШКОВ</i> ПОЕТСКАТА МИСЛА.....	67
---	----

<i>Владимир ИЛИЕВСКИ</i> ПОИМОТ ИНТЕРТЕКСТУАЛНОСТ НИЗ ПРИЗМАТА НА КНИЖЕВНОСТА КАКО ПОЛЕ НА ТЕКСТОВИ.....	71
--	----

<i>Ранко МЛАДЕНОСКИ</i> ЦИГАТ, ПАРАФРАЗА И ПЛАГИЈАТ.....	79
---	----

<i>Неда БАКЕВСКА</i> ХИПЕРТЕКСТ.....	85
---	----

ИСЧЕКОРУВАЊА

<i>Маѓдалена ХОРВАТ</i> ОВАА Е ТАА, ТВОЈАТА.....	91
---	----

ПРИОПШТУВАЊА

Страници за списанието “Октјабар”, Москва, Руска Федерација

<i>Елена ЛАПШИНА</i> РАСКРИЛЕНИОТ ЛАВ.....	96
<i>Елена ДОРОГАВЦЕВА</i> НЕ Е ПОГОЛЕМА ОД ПЕПЕРУТКА.....	98
<i>Олга ДЕОПИК</i> СОЛЕНА ВОДА.....	100
<i>Денис САВЕНОК</i> ДВЕ ПЕСНИ.....	103
<i>Елена ХОЛОПОВА</i> БРАЌА.....	105
<i>Анастасија ЕРМАКОВА</i> СТОЈТЕ ДЕСНО, ПОМИНУВАЈТЕ ОДЛЕВО.....	110
КРИТИЧКИ ПРЕГЛЕД	
<i>Ранко МЛАДЕНОВСКИ</i> ХРВАТСКО-МАКЕДОНСКИ КНИЖЕВНИ МОСТОВИ.....	112
<i>Виолетта МАРТИНОВСКА</i> ЗНАЧАЈНО КНИЖЕВНО-ИСТОРИСКО РАСВЕТЛУВАЊЕ.....	116
<i>Нове ЦВЕТАНОСКИ</i> ДРАГОЦЕНО И РЕЛЕВАНТНО СВЕДОШТВО.....	118
<i>Славчо КОВИЛОСКИ</i> ЗА ТРАЈНОСТА НА ТРАДИЦИЈАТА.....	121
<i>Соња и Иван ГОЦИРОВИ</i> ВРЕДЕН МОНОГРАФСКИ ТРУД.....	126
<i>Христио ПЕТРЕСКИ</i> СЕОФАТЕН ПРЕГЛЕД НА ГЕНЕЗАТА НА МАКЕДОНСКИОТ РАСКАЗ.....	129
<i>Гане ТОДОРОВСКИ</i> ЗА СВЕЖИНАТА НА ПОЕТСКИОТ ИСКАЗ.....	131
<i>Виолетта МАРТИНОВСКА</i> ИСКОНСКО ЖЕНСКО ПИСМО.....	134
<i>Владислава СПИРОСКА</i> ПОЕЗИЈА НА ШИРОКОГЛЕДОСТА.....	137
<i>Никола АЛТИЕВ</i> ЗЛАТНОУБОСТ ВО ЛИТЕРАТУРАТА - ГОРДОСТ ВО ДУШАТА.....	139
<i>Радован П. ЦВЕТКОВСКИ</i> НАВРАЌАЊЕ КОН ПОЕТСКАТА ЗБИРКА “КНЕЖЕ ЕЖЕ” ОД АЛЕСАНДАР ПОПОВСКИ.....	144

КРИТИЧКИ ПРЕГЛЕД

821.163.3(049.3)

Ранко МЛАДЕНОСКИ

ХРВАТСКО-МАКЕДОНСКИ КНИЖЕВНИ МОСТОВИ*(Горан Калоџера, Осврти, изр. Филозофски факултет Риека, Македонско културно друштво Риека, Графитрејо ДОО Риека, 2004)*

Редовниот професор и проректор на Универзитетот во Риека, Горан Калоџера¹, ги збогати хрватско-македонските книжевни, но и пошироко - културни, врски со уште еден солиден критичко-есеистички прилог во расветлувањето на развојните текови на македонската книжевност. Станува збор за книга едноставно насловена со „Осврти“, на хрватски јазик, во која се сместени педесетина куси, но мошне содржајни, статии во кои се проследуваат значајни моменти од историскиот развој на македонската книжевност, почнувајќи од веќе легендарните браќа Миладиновци, па сè до актуелните достигнувања на македонското литературно творештво, но и на македонската книжевна наука. Уште на почеток ќе потенцираме дека професорот

Калоџера со неговите осврти покажува и докажува дека не мора и не треба да се пишуваат цели фермани за да се приопштат книжевните сознајби и за да се поткрепат поставените тези. Едноставност, концизност и јасност се трите особености кои ја красат оваа книга на Горан Калоџера во која се сместени статии објавувани во книжевната периодика од 1979 па сè до 2001 година, но и одреден број нови кои за првпат овде се приопштуваат.

Книгата се „отвора“ со освртот кон Антологијата на современата македонска поезија на хрватски јазик објавена во 1979 година, а приредена од Петар Кепески и Бранислав Глумац. За Антологијата Калоџера ќе каже дека таа „ја прекинува јазичната блокада меѓу двете книжевности“. Потоа следува освртот за Блаже Конески, по повод шестесетгодишнината од неговиот живот, за кого Калоџера вели дека е „силна поетска индивидуалност“, но и „еминентен научник“. На Блаже Конески му е посветен уште еден осврт по повод излегувањето на неговите избрани дела во четири книги на српскохрватски јазик. Во еден континуитет авторот на оваа книга ги следи и добитниците на наградата за поезија „Браќа Миладиновци“ на Струшките вечери на поезијата како што се Михаил Ренцов, Влада Урошевиќ, Катица Ќулавкова, Раде Силјан творејќи за нив мини-книжевни портрети. Авторот на освртите ги следи, исто така,

¹ Горан Калоџера е роден 1951 година во Дубровник. Дипломирал на групата Јужнословенски јазици и книжевност и компаративна книжевност на Филозофскиот факултет во Загреб. Магистрирал на истиот факултет, а докторирал на Педагошкиот факултет во Риека на тема „Хрватско-македонски книжевни врски од нивниот почеток до крајот на дваесеттиот век“. Основач е на студиите по Македонистика на Филозофскиот факултет во Риека каде со години предава Македонски јазик и Македонска книжевност. Од Владата на РМ е одликуван со орден со ликот на св. Климент Охридски и е почесен член на ДПМ. Автор е на книгите: „Хрватско-македонски книжевни врски“, „Писателот во сенка“, „Јужнословенски книжевни проткајувања“, „Македонско-хрватски компаративни студии“, „Браќата Миладиновци - легенда и стварност“.

и значајните изданија од македонската книжевност, независно од тоа дали се тие на македонски јазик, или пак на хрватски, односно на српскохрватски од времето на заедничката југословенска држава. Така, Калоѓера пишува за книгата „Современа македонска драма“ на хрватски јазик приредена од Бранко Хекимовиќ и Борислав Павловски; За книгата „Книжевното дело на Стале Попов“ од Мирољуб Стојановиќ; За „Македонска поетска школа“ од Душко Наневски на српскохрватски јазик; За избраните дела на Славко Јаневски во осум книги на македонски јазик во 1982 година; За објавата на преведената книга „За македонскиот јазик“ на Тодор Димитровски, Блаже Конески и Трајко Стаматоски; За хрватскиот превод од Борислав Павловски на романот „Пиреј“ од Петре М. Андреевски; За Антологијата на македонската поезија за деца од Ѓорѓи Арсовски на српскохрватски јазик; За „Избрани страници“ - книга за браќата Миладиновци приредена од Томе Саздов; За српскохрватскиот превод на романот „Вест Ауст“ од Божин Павловски; За Антологијата на современата македонска поезија во Белград во 1985 година; За Антологијата на младите македонски литерати составена од Венко Андоновски и Недељко Радловиќ; За „Книжевни паралели“ и „Поетиката на Славко Јаневски“ од повеќедеценискиот проучувач на македонската книжевност, професорот Радомир Ивановиќ; За избраните дела на Харалампие Поленаковиќ; За „Маѓепсан мегдан“ на Гане Тодоровски на хрватски јазик во 1990 година; За книгата „Кочо Рацин,“ на Блаже Ристовски; За Зборникот со трудови посветени на големото дело на Браќата Миладиновци од симпозиумот одржан во Загреб и во Ѓаково; За книгата „Ракописни текстови на македонски

народен говор“ од Ѓорѓи Поп Атанасов; За „Историја на македонската книжевност XX век“ од Миодраг Друговац; За книгата „Тајни и трајни пораки“ на Васил Тоциновски објавена во 2003 година; За „Бајка на животот“ од Јованка Стојановска-Друговац - и така натаму.

Од приложениот редуциран преглед, поточно список на освртите во оваа книга сосема е очигледно дека Ѓоран Калоѓера има мошне широк спектар на интерес за македонската книжевност, односно за македонската книжевна историја. Тој пишува со подеднаков респект и за поезијата, и за романот, и за расказите, и за драмата, но и за значајните дела кои ја сочинуваат историската заоставштина во македонската литература како што се старите ракописи, Зборникот на Миладиновци, поезијата на Константин Миладинов, поетското творештво на Кочо Рацин и слично. Тоа, исто така, покажува дека Калоѓера макотрпно и стрпливо ја проучувал историјата на македонската книжевност, но и дека е доследен проследувач на актуелните збиднувања на полето на македонската литература и на најновите сознанија до кои доаѓа македонската литературна историја и литературната критика. Но, од содржината на оваа книга со осврти, исто така, може меѓу редови да се прочита дека, сепак, авторот има „фаворити“ од македонската книжевност, како што вели Борислав Павловски во поговорот-писмо кон освртите: „Како и сите ние, и ти имаш свои книжевни и научни фаворити. Ја препознавам ли добро твојата наклонетост кон Петар Кепески, Блаже Конески, Харалампие Поленаковиќ и Коле Чашуле, но и кон Кочо Рацин и кон стружаните Димитрија и Константин Миладинови!? Тоа кај тебе, секако, не значи дека не ти се важни и другите, како на пример

текстуалните стилизации на Душко Наневски или текстовите на Златко Крамарик“. Дека Борислав Павловски е сосема во право ќе покажеме само со еден пример, односно со цитат од освртот за избраните дела на Харалампие Поленаковиќ: „Значењето што Антун Барац го има и денес во хрватската книжевност е еднакво на она значење што Харалампие Поленаковиќ го има во македонската книжевност“. Овој кус цитат покажува дека Калоѓера го поседува усетот да проучува, да проследува и да компарира. Тоа, секако, може да го прави само човек што е солидно информиран за историскиот развој на хрватската, но и на македонската книжевност. Дека Калоѓера мошне добро ја познава македонската книжевност покажува и фактот што тој многу добро знае што знае, а што не знае - за Димитар Влахов, на пример, ќе прокоментира дека „Текстот за Димитар Влахов посебно не би го коментирал, бидејќи станува збор за подрачје кое ми е непознато“. Дека е тоа така, односно дека Калоѓера има солидни, но и цврсти познавања и знаења за македонската литература, покажуваат и не ретките остри забелешки за недостатоците на одделни изданија во кои се проучуваат сегменти од македонската книжевност.

Имено, Горан Калоѓера во неколку свои осврти им забележува на авторите за пропустите кои се составен дел на книгите, со што на површина излегува, пред сè, проникливоста, но и непристрасноста на авторот на освртите. Така, на Мирољуб Стојановиќ ќе му забележи дека поставува сосема погрешно прашање кога го проучува наводното пресудно влијание на српските писатели врз книжеvnата дејност на Стале Попов. Зборувајќи за книгата „Македонска книжевност“, коавторско дело, ќе потен-

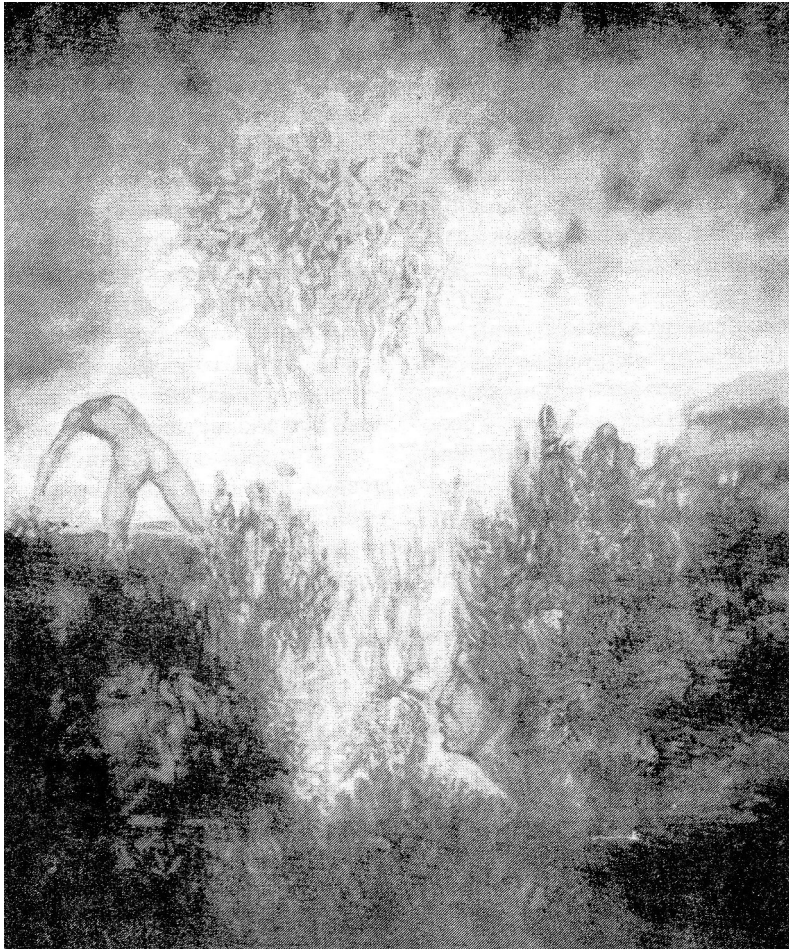
цира дека од Вера Стојчевска-Антиќ се очекувало многу повеќе, а таквиот суд е проследен со неопходното образложение: „Богатството и разновидноста на македонската средновековна книжевност, наместо да биде прикажано во сета своја шареноликост, сведено е на добро познатата приказна за двајцата браќа и нивните следбеници и тоа на еден типичен неинтересен школски начин, без нималку креативност и без книжевен нерв“. На Миодраг Друговац ќе му забележи што во неговата „Историја на македонската книжевност XX век“ заборава, ако ништо друго, барем да ги спомне оние научници - македонисти кои работеле во други средини како што се Хрватска, Србија, Словенија и кои реализирале богат опус од научни трудови за македонската книжевност со што ѝ ги отворале вратите кон другите култури и кон другите книжевности. Калоѓера е дециден: „Неспомнувањето на Петар Кепески, Драги Стефанија, Борислав Павловски, Златко Крамарик, Радомир Ивановиќ, па и потписникот на овие редови, го сметам за неоправдан пропуст“.

Во книгава се сместени и неколку рецензии за претходните книги на Горан Калоѓера и тоа од авторите: Милорад Стојевиќ, Ервин Јахиќ, Борислав Павловски и Драгомир Бабиќ. Сосема на крај, пак, е веќе спомнатиот поговор на Борислав Павловски кон книгава, пренесен во една импресионистичка, но и импресивна епистоларна форма.

Оваа книга на Горан Калоѓера е уште еден значаен чекор во развивањето и унапредувањето на хрватско-македонските врски. Таа ја афирмира македонската книжевност и македонската култура воопшто надвор од границите на нашата држава, во една друга јазична и културна средина во која, еве, има луѓе

кои го ценат и го почитуваат она што ние овде, во Македонија, го работиме. А знаеме ли да им возвратиме? Знаеме ли да го почитуваме она што таквите како Горан Калоџера го прават за нас? Наместо одговор кон овие две прашања, ќе понудиме едно прашање и една констатација. Прашање: Знаеме ли ние воопшто каде ни бил умот кога не сме знаеле да го почитуваме трудот на нашите драги пријатели во другите земји кои нè афирмирале и сè уште нè афирмираат како народ со своја култура и со

своја традиција!? Констатација: Ќе мора еднаш и засекогаш да запомниме дека кон луѓето како Горан Калоџера треба да се однесуваме со почит и во секоја прилика да ја изразуваме нашата благодарност! Во таа смисла, и овој наш скромн труд нека биде огромна благодарност до почитуваниот професор Горан Калоџера за тоа што веќе неколку децении ја популаризира нашата литература надвор од тесниот македонски културен атар.

СОВРЕМЕНОСТ

Списание за литература, култура и уметност

Издавач: Современост, Скопје

Управен одбор:

д-р Димитар Бошков, претседател

д-р Добрила Миловска

д-р Васил Тоциновски

Радован П. Цветковски

Мишо Китаноски

Првиот број на Современост излезе во Скопје, април 1951 година.

Досегашни главни и одговорни уредници:

(1951) - Киро Хаџи Василев

(1951 - 1952) - Владо Малески

(1952 - 1953) - Славко Јаневски, Димитар Митрев и Ацо Шопов

(1954 - 1968) - Димитар Митрев

(1969 - 1982) - Георги Сталев

(1983 - 2002) - Александар Алексиев

Списанието излегува петнати годишно со материјална поддршка од Министерството за култура на Република Македонија. Материјалите до еден авторски табак, се доставуваат на дискета и печатен текст на македониан тајмс 12, не се рецензираат и не се враќаат.

Адреса: Списание "Современост", Скопје,

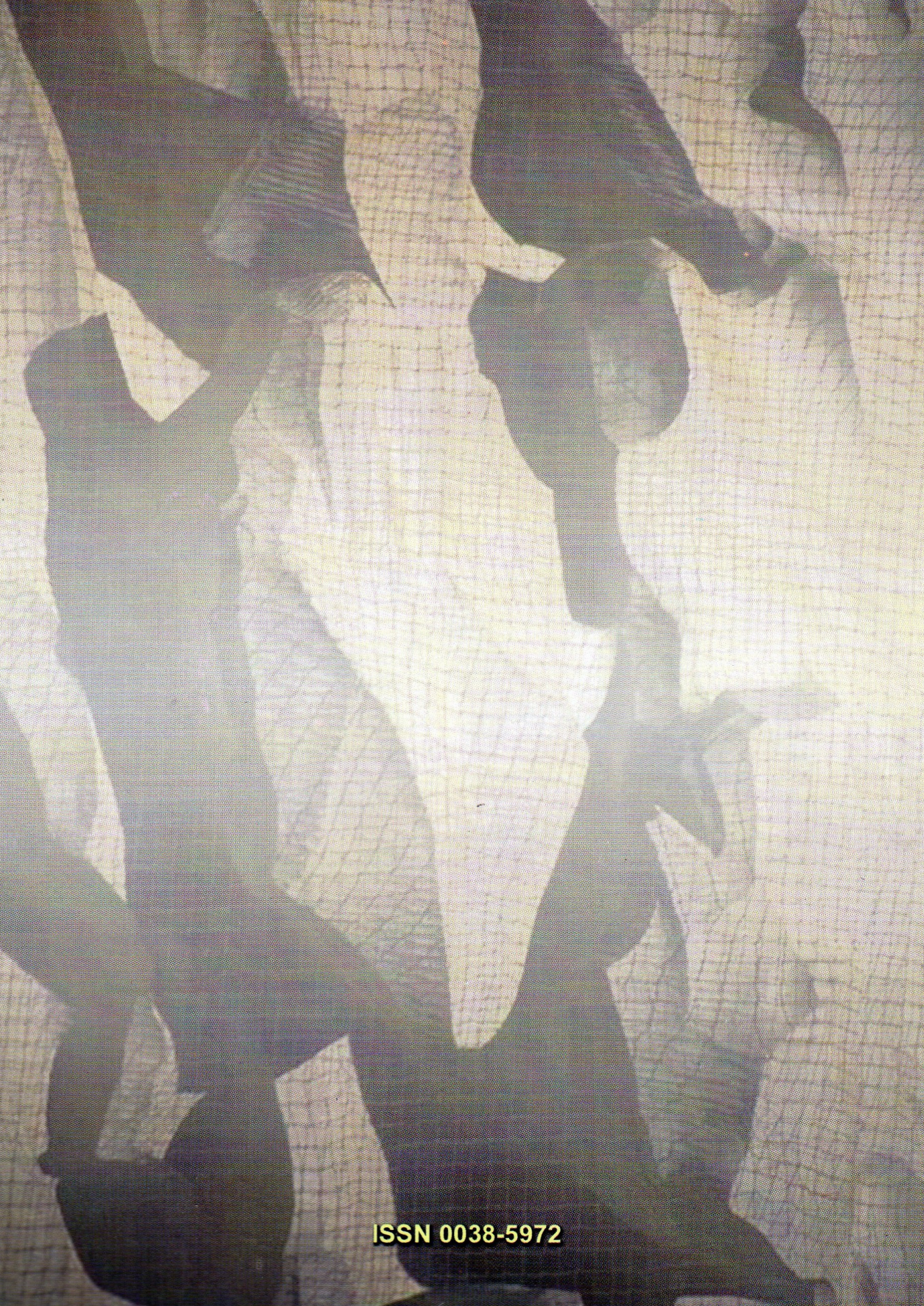
ул. Франклин Рузвелт 8, пош. фах 221.

Чек с/ка 300000001185473,

Даночен број 4030988132811

Комерцијална банка а.д. Скопје

Годишната претплата изнесува 1000 денари, за странство 40 евра.

ISSN 0038-5972